

VANTAA

Lasten ja nuorten Vantaa

Toimintaohjelma vuosille 2010–2012

Lasten ja nuorten osallisuus- ja kuulemismalli

Sisältö

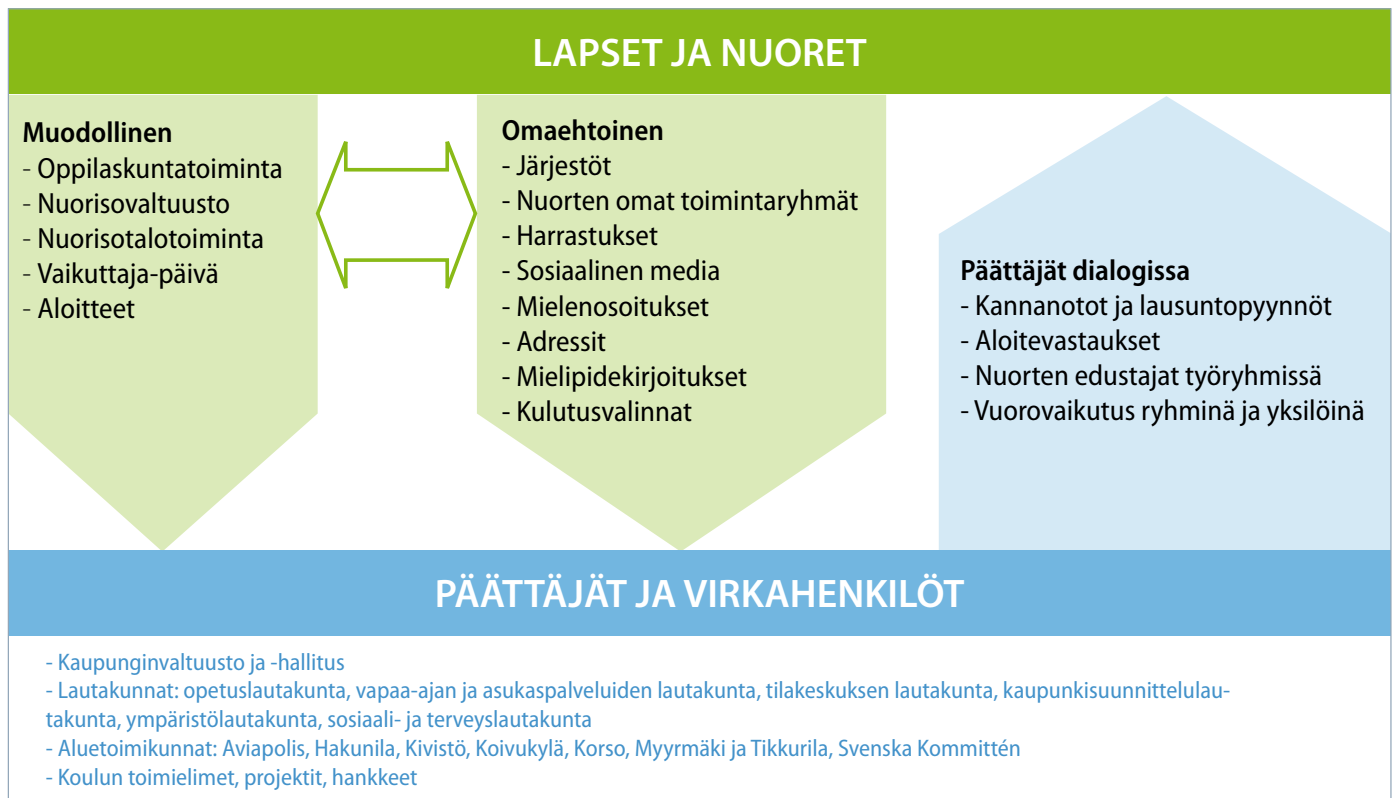
Johdanto	1
Lasten ja nuorten vaikuttamistavat Vantaalla.....	2
Nuorisovaltuusto.....	2
Nuorisotalotoiminta.....	2
Oppilaskuntatoiminta	2
Vaikuttaja-päivä.....	2
Aloitteet	2
Mediatoiminta.....	2
Järjestöt ja nuorten omat toimintaryhmät	2
Suorat yhteydenotot.....	2
Demokratia- ja kansalaiskasvatus kouluissa.....	2
Tietoa osallisuudesta ja vaikuttamisesta Vantaalla	3
Toimenpideohjelma vuosille 2010–2012	3
1. Toimenpideohjelma tunnetuksi.....	3
2. Monialainen työryhmä	3
3. Lapsi- ja nuorisovaikutusten arviointi	3
4. Lapsi- ja nuorisosiavaltuutettu.....	3
5. 5–6-vuotiaiden osallisuus.....	3
6. Nuorisovaltuusto	3
7. Oppilaskuntatoiminta.....	4
8. Nuorisotalot	4
9. Vaikuttaja-päivä.....	4
10. Sosiaalinen media kansalais- ja mediakasvatuksessa.....	4
11. Demokratia- ja kansalaiskasvatuksen aineistot	4
12. Nuorten nettisivut	4
13. Nuorten aloitteet.....	4
14. Verkkopohjainen aloitejärjestelmä.....	4
15. Kansalais- ja järjestötoiminta	4
16. Kieli- ja kulttuuriryhmien osallistuminen	4
17. Päätäjien perehdyttäminen	4
18. Toimialakohtaiset ohjelmat	4

Johdanto

Lasten ja nuorten Vantaa -toimintaohjelma on syntynyt 'Nuorten osallisuus ja kuuleminen Vantaalla' projektin tuloksena. Kaupunginhallituksen käynnistämä projekti toimi vuosina 2007–2009 ja yhtenä sen päätehtävänä oli lapsia ja nuoria koskevan laajan osallisuusmallin rakentaminen. Vantaan kaupungilta projektiin osallistui pääasiassa nuorisopalvelujen ja sivistystoimen työntekijöitä. Työryhmän puheenjohtajana toimi Ari Tossavainen. Ohjausryhmän puheenjohtajina toimivat vuorollaan Aulis Pitkälä, Timo Juurikkala ja Eija Ahola. Vantaan kaupungin lisäksi osapuolina olivat Helsingin yliopisto ja ammattikorkeakoulu Laurea. Helsingin yliopiston viestinnän laitokselta mukana oli Sinikka Sassi.

Lasten ja nuorten Vantaa -malli (kuvio 1) perustuu Suomen lakiin, jossa turvataan lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuudet. Nuorisolain 8§:n mukaan nuorille on järjestettävä mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.

Noin puolet Vantaan budjetista käytetään lapsia ja nuoria koskevaan toimintaan. Tästä syystä osallisuus ei toteudu ainoastaan projektitoiminnalla, vaan lasten ja nuorten asiat kuuluvat kaikille kaupungin työntekijöille ja päättäjille. Osallisuus sisältää sekä oikeuden tiedon saamiseen ja tuottamiseen, että osallistumisoikeuden suunnitteluun, päätöksentekoon, yhteiseen toimintaan ja arviointiin. Lasten ja nuorten osallisuuden toteutumiseksi toimialoilla tulisi olla nimetyt osallisuuden vastuhenkilöt, jotka toimivat tiedon välittäjinä päättäjien ja lasten sekä nuorten välillä.

Kuvio 1. Kuviossa esitetään keskeiset lasten ja nuorten vaikuttamiskanavat Vantaalla. Vaikuttamistavat eivät ole toisistaan erillisiä, vaan toimivat vuorovaikutuksessa.

Lasten ja nuorten vaikuttamistavat Vantaalla

Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto vaalitaan vaaleilla kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Nuorisovaltuustoon kuuluu 20 varsinaista jäsentä ja 10 varajäsentä. Nuorisovaltuusto kehittää nuorten mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja kunnalliseen päätöksentekoon. Nuorisovaltuuston edustajilla on läsnäolo- ja puheoikeus lautakunnissa ja aluetoimikunnissa. Nuorisovaltuusto kokoontuu yleiskokoukseen kuukausittain, tekee aloitteita kaupunginhallitukselle, informoi mediaa nuorten asioista ja järjestää nuorille suunnattuja tapahtumia. Nuorisovaltuusto osallistuu Vaikuttaja-päivän järjestelyihin, tekee nuorten esitysten pohjalta aloitteita ja seuraa niiden etenemistä. Nuorisovaltuusto tekee myös yhteistyötä oppilaskuntien hallitusten kanssa.

Nuorisotalotoiminta

Tavoitteena on, että nuorisotilojen toiminnasta ja sen resursseista päätetään yhdessä sopien ja demokraattisesti. Toimivat keskustelutilanteet edellyttävät yhteisöllisyyttä eli me-hengen kokemusta. Jokaisen pitäisi voida osallistua yhteisen toiminnallisuuden ja toiminnan rakentamiseen ja saada kokemuksia vastuunotosta ja yhteisten asioiden hoidosta.

Oppilaskuntatoiminta

Oppilaskuntaan kuuluvat kaikki koulun oppilaat ja opiskelijat. Oppilaskunta valitsee keskuudestaan hallituksen, joka edustaa koko oppilaskuntaa. Oppilaskuntatoiminnan tarkoituksena on tarjota lapsille ja nuorille mahdollisuus osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon ja koulun toiminnan suunnitteluun. Oppilaskunnan kautta oppilaat ovat mukana suunnittelemassa koulun sääntöjä, fyysisiä puitteita ja tapahtumia. Oppilaat saavat kokemuksia vastuunotosta ja yhteisten asioiden hoidosta. Oppilaskuntien hallitukset osallistuvat myös nuorisovaltuuston vaalien järjestämiseen ja Vaikuttaja-päivän ennakkotehtävien toteuttamiseen omassa koulussaan.

Vaikuttaja-päivä

Vaikuttaja-päivä on vuosittain järjestettävä tilaisuus, jossa lapset ja nuoret tuovat päättäjien tietoon itselleen merkityksellisiä asioita kysymysten, ehdotusten ja aloitteiden kautta. Vaikuttaja-päivän ja siihen liittyvien ennakkotehtävien kautta lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan kaupungin kehittämiseen ja päätöksentekoon. Vaikuttaja-päivä koskee kaikkia

vantaalaisia 5–17-vuotiaita lapsia ja nuoria. Kouluissa ja opilaitoksissa Vaikuttaja-päivään valmistellut aloitteet lähetetään toimialoille vastattavaksi, lisäksi nuorisovaltuusto tekee Vaikuttaja-päivässä käsitellyistä kysymyksistä ja esityksistä aloitteita kaupunginhallitukselle.

Aloitteet

Nuorilla on monta tapaa tehdä aloitteita Vantaan kaupungille: Vaikuttaja-päivän aloitteet, nuorisovaltuuston aloitteet sekä henkilökohtaiset aloitteet ja esitykset, joita jokainen kuntalainen voi tehdä kaupungin verkkosivujen aloitelaatikkoon.

Mediatoiminta

Mediatoiminta on pääasiassa vapaa-ajalla ja nuorisotilojen kautta tapahtuvaa toimintaa. Sen tarkoitus on antaa itseilmaisun välineitä nuorille ja mahdollisuus oman näkemyksen esittämiseen.

Järjestöt ja nuorten omat toimintaryhmät

Nuoriso- ja varhaisnuorisojärjestöt tarjoavat kanavan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Järjestötoiminnan tavoitteena on edistää nuorten osallistumista päätöksentekoon ja kasvua yhteiskunnan vastuullisiksi jäseniksi. Vapaa-ajan ja asukaspalveluiden lautakunta myöntää nuorisojärjestöille ja nuorten toimintaryhmille avustuksia, joilla edistetään aktiivista kansalaisuutta, sosiaalista vahvistumista, itsenäistymistä ja päihteettömyyttä. Kaupungin nuorisotyöntekijät tukevat järjestöjen toimintaa ja ohjaavat nuoria mukaan kansalais- ja järjestötoimintaan.

Suorat yhteydenotot

Päättäjät ja nuoret voivat olla suorassa yhteydessä toisilleen sekä verkkojen kautta että erilaisissa tapaamisissa. Poliitikoilta ja virkahenkilöiltä edellytetään nopeata vastausta nuorten henkilökohtaisiin yhteydenottoihin.

Demokratia- ja kansalaiskasvatus kouluissa

Aktiivisen kansalaisuuden edellytyksenä on demokratiaa, osallistumista ja yhteistoimintaa koskeva tieto ja ymmärrys. Opetussuunnitelman opetuksen eheyttäviin teemoihin kuuluu Osallistava kansalaisuus ja yrittäjyys -aihekokonaisuus. Osallisuus sisältyy myös muun muassa yhteiskuntaopin opetukseen.

Tietoa osallisuudesta ja vaikuttamisesta Vantaalla

Lapset ja nuoret saavat tietoa ja vastauksia kysymyksiinsä muun muassa täältä:

- ★ Jeesi: www.jeesi.info
- ★ Pulmakulma: www.nuoret.info
- ★ Nuorisotalot
- ★ Kaupungin internetsivut: www.vantaa.fi

Toimenpideohjelma vuosille 2010–2012

Toimenpiteet esitetään alla vuosille 2010, 2011 ja 2012. Käytännöt muuttuvat pysyviksi vuoden 2012 jälkeen.

Lasten ja nuorten Vantaa -ohjelman toimenpiteet:

1. Toimenpideohjelma tunnetuksi

Toimenpideohjelma tehdään tunnetuksi laajasti ja innostetaan kaupungin päättäjiä ja työntekijöitä ottamaan vastuuta sen toteuttamisesta. Nuorisovaltuusto osallistuu ohjelman tunnetuksi tekemiseen ja käytännöiksi muuttamiseen.

Päävastuu: Nuorisopalvelut | Kumppani: Kaikki toimialat

2. Monialainen työryhmä

Perustetaan työryhmä jatkamaan projektin työtä ja kehittämään edelleen toimenpiteitä osallisuuden edistämiseksi. Työryhmä myös kokoaa lapsi- ja nuorisovaikutusten arviointeja hyödynnettäväksi kehittämistyössä. Nuorten osallistuminen työryhmään varmistetaan. Työryhmään voivat kuulua esimerkiksi toimialojen nimetyt lasten ja nuorten osallisuuden vastuuhenkilöt.

Päävastuu: Nuorisopalvelut | Kumppani: Sivistystoimi

3. Lapsi- ja nuorisovaikutusten arviointi

Kaupungin toimialoilla otetaan pysyväksi käytännöksi lapsi- ja nuorisovaikutusten arviointi jokaisen päätöksen kohdalla.

Päävastuu: Kaikki toimialat

4. Lapsi- ja nuorisosaivaltuutettu

Lasten ja nuorten etuihin liittyvät tehtävät tulisi keskittää kaupungin organisaatiossa yhdelle henkilölle. Sen vuoksi Vantaalle tarvitaan lapsi- ja nuorisosaivaltuutettu. Hänen tehtäviinsä kuuluisivat esimerkiksi kaupunkitasoinen lasten ja nuorten edunvalvonta, lapsi- ja nuorisovaikutusten arvioinnin kehittäminen ja lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen. Tehtävien hoitaminen edellyttää laajaa osaamista kaupungin hallinnosta ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien syvällistä tuntemusta.

Päävastuu: Sivistystoimi, Nuorisopalvelut

5. 5–6-vuotiaiden osallisuus

Kehitetään rakenteita, joilla vahvistetaan 5–6-vuotiaiden osallisuutta päivähoidossa.

Päävastuu: Sivistystoimi, Varhaiskasvatuksen tulosalue

6. Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuuston roolia nuorten kuulemisessa ja osallistumisessa päätöksentekoon vahvistetaan. Nuorisovaltuuston toiminnan kehittämisen kannalta on olennaista, että nuorisovaltuuston edustajat pääsevät nuorten asioiden asiantuntijoina jo valmisteluvaiheissa mukaan käsittelemään päätöksentekoon tulevia asioita. Osallistuminen ideointiin ja suunnitteluun on tärkeää, sillä kannanottojen antaminen valmiisiin esityksiin ei tuo kokemusta todellisesta vaikuttamisesta.

Päävastuu: Nuorisopalvelut | Kumppani: Sivistystoimi, keskuhallinto

7. Oppilaskuntatoiminta

Oppilaskunnan hallituksen tehtävänä on edistää oppilaiden ja opiskelijoiden osallistumista päätöksentekoon, yhteistoimintaa ja kouluviihtyvyyttä. Varmistetaan, että oppilaskuntien hallitukset toimivat kaikissa kouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Oppilaskuntien, nuorisovaltuuston ja alueellisen nuorisotyön yhteistyötä lisätään ja tiivistetään.

Päävastuu: Sivistystoimi | Kumppani: Nuorisopalvelut, Nuorisovaltuusto

8. Nuorisotalot

Varmistetaan, että nuorten osallisuus on keskeisessä asemassa nuorisotalojen toiminnassa. Jokaisella nuorisotilalla tehdään oma osallisuuskäytäntöjen malli. Nuorisotyöntekijöille järjestetään koulutusta räätälöidysti henkilöstön osaamisen ja tehtäväkuvan mukaan.

Päävastuu: Nuorisopalvelut

9. Vaikuttaja-päivä

Varmistetaan Vaikuttaja-päivän jatkuminen tärkeänä vantaalaisena lasten ja nuorten vaikuttamisfoorumina.

Päävastuu: Sivistystoimi | Kumppani: Nuorisopalvelut

10. Sosiaalinen media kansalais- ja mediakasvatuksessa

Opettajille toimitetaan aineistoa sosiaalisesta mediasta ja erilaisten verkkoympäristöjen käytöstä opetuksessa. Otetaan käyttöön paikkatietosovellus, jonka avulla lasten ja nuorten aloitteet tallennetaan verkkoon tiedon keräämisen helpottamiseksi. Nuorisovaltuusto osallistuu järjestelmän suunnitteluun.

Päävastuu: Sivistystoimi | Kumppani: Maankäyttö ja ympäristö

11. Demokratia- ja kansalaiskasvatuksen aineistot

Opettajien ja nuorisotyöntekijöiden avuksi tehdään verkkoaineistoja. Vaikuttamista ja demokratiaa koskevan oppimateriaalin jakelua selkiinnytetään, jotta aineistot ovat helposti käytettävissä eri ympäristöissä.

Päävastuu: Sivistystoimi | Kumppani: Nuorisopalvelut

12. Nuorten nettisivut

Kun Vantaan kaupungin verkkosivut uusitaan, luodaan myös nuorten omat Vaikuttaja-sivut. Niiden kautta eri-ikäiset lapset ja nuoret saavat tietoa osallisuus- ja vaikuttamistavoista ja pääsevät tekemään aloitteita. Sivuille lisätään myös Ota yhteyttä -linkki, jonka kautta lapset ja nuoret pääsevät suoraan kontaktiin poliitikkojen ja virkahenkilöiden kanssa. Varmistetaan, että nuoret ovat mukana verkkosivujen suunnittelussa.

Päävastuu: Viestintä | Kumppani: Nuorisopalvelut

13. Nuorten aloitteet

Nuorisovaltuuston aloitteet etenevät kaupungin järjestelmässä nopeutettua reittiä. Aloitejärjestelmä kehitetään läpinäkyväksi ja aloitteiden käsittelylle sovitaan aikataulu. Aloitejärjestelmää tehdään selkeä prosessikuvaus ja varmistetaan aloitteiden seuranta ja niistä tiedottaminen. Aloitejärjestelmää hyödynnetään Vaikuttaja-päivän ennakotehtävissä ja ryhmätöissä.

Päävastuu: Nuorisopalvelut | Kumppani: Kaikki toimialat

14. Verkkopohjainen aloitejärjestelmä

Varmistetaan, että kaupungin verkkosivuille tulee aloitekanava.

Päävastuu: Viestintä

15. Kansalais- ja järjestötoiminta

Järjestöjä, yhteisöjä ja erilaisia toimintaryhmiä kannustetaan lisäämään ja kehittämään osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien muotoja toiminnassaan. Järjestöjen, yhteisöjen ja toimintaryhmien välistä yhteistyötä kannustetaan, tuetaan ja kehitetään.

Päävastuu: Vapaa-aika ja asukaspalvelut

16. Kieli- ja kulttuuriryhmien osallistuminen

Ollaan yhteydessä monikulttuurisiin järjestöihin ja tuetaan eri kieli- ja kulttuuriryhmien lasten ja nuorten osallistumista oppilaskuntatoimintaan, nuorisovaltuustoon ja Vaikuttaja-päivään. Lasten ja nuorten Vantaa -malli käännetään eri kielille. Yhdessä lasten ja nuorten sekä monikulttuuristen järjestöjen kanssa tutustutaan osallistumismalliin ja osallistumisen periaatteisiin. Tiedotukseen kiinnitetään huomiota.

Päävastuu: Vapaa-aika ja asukaspalvelut | Kumppani: Kaikki toimialat

17. Päätäjien perehdyttäminen

Päätäjien perehdyttämisessä on kysymys informoinnista, jonka seurauksena lasten ja nuorten näkökulma saadaan esille jokaisessa asiassa ja voidaan luoda vuorovaikutukseen perustuva toimintakulttuuri. Perehdyttämistä hoidetaan eri tasoilla. Yhtenä mahdollisuutena on järjestää seminaari vaikuttamisasioista esimerkiksi aina uuden valtuustokauden alussa. Päätäjien ja virkamiesten käyttöön tuotetaan materiaalia lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamiseksi.

Päävastuu: Nuorisopalvelut | Kumppani: Sivistystoimi, Keskushallinto

18. Toimialakohtaiset ohjelmat

Vantaan kaupungin toimialat luovat oman vaikuttamistoiminnan mallinsa, joissa otetaan huomioon lasten ja nuorten kuuleminen. Tulokorteissa huomioidaan vuosittain, mitä lasten

ja nuorten osallisuus ja kuuleminen tarkoittavat kullakin toimialalla, ja miten asiassa edetään. Jokainen toimiala nimeää vastuullisen virkamiehen, jonka on aktiivisessa yhteydessä mm. nuorisovaltuustoon ja osallistuu monialaisen osallisuustyöryhmän toimintaan.

Päävastuu: Kaikki toimialat

Lait velvoittavat päättäjiä ottamaan huomioon nuorten vaikuttamismahdollisuudet ja toimimaan niiden toteuttamiseksi.

- ✳ Perustuslain 6. pykälän mukaan lapsia on kuultava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän on saatava kehitystasonsa mukaan vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.
- ✳ YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen 12. pykälän mukaan lapsella on oikeus vapaasti ilmaista omat näkemyksensä kaikissa itseään koskevissa asioissa. Sopimus astui Suomessa voimaan vuonna 1991.
- ✳ Kuntalain 27. pykälässä sanotaan, että kuntalaisilla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan päätöksentekoon.
- ✳ Kuntalain 28. pykälän mukaan kunnan asukkaalla on oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevissa asioissa. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet.
- ✳ Nuorisolain 8. pykälän (2006) mukaan nuorten on voitava osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.

- ✳ Lastensuojelulaisissa (2007) halutaan varmistaa lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Neljännessä pykälässä sanotaan, että lapselle on turvattava mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan.
- ✳ Laki ammatillisesta koulutuksesta (1998), perusopetuslaki (1998) ja lukiolaki (1998) määrittävät, että kouluissa ja oppilaitoksissa tulee olla oppilaista muodostuva oppilaskunta. Sen tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista oppilaita koskevissa asioissa.
- ✳ Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman (2007) mukaan kunnissa tulee vuoden 2010 loppuun mennessä olla 5–17-vuotiaiden vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmä. Nuorten osallistumismahdollisuuksia arvioitaessa on kuultava nuorisovaltuustoja ja muita nuorten vaikuttajaryhmiä

Julkaisija
Teksti

Vantaan kaupungin nuorisopalvelut
• Työryhmä: Emma Koistinen, Lotte Koivulainen, Hannu Kontsas, Hanna Kukkonen, Tiina Lehtinen, Tiina Pusa (Laurea), Taina Saarenpää, Sinikka Sassi, siht. (HY), Pekka Tauriainen, Ari Tossavainen, pj., Terhi Unhola, Päivi Viilomaa, Marja Viljamaa, Virva Virranta, Paavo Tuomainen
• Ohjausryhmä: Eija Ahola, Timo Juurikkala, Ilkka Kalo, Tiina Lehtinen, Ari Tossavainen, Esa Väliervronen (HY), Paula Ylöstalo-Kuronen
• Nuorisovaltuusto

Valokuvat
Ulkoasu
Taitto
Paino

Joona Niemi / Vantaan nuorisopalvelut ja Vantaan nuorisopalveluiden Mediakasvatushanke: Mirjam Hänninen, Satu Lindgren, Kimi Kekkonen, Emma Sääkslahti
Kansli Anitta Mäkinen, viestintä, sisus Sanna Juusola, kaupunginkanslia
Sanna Juusola, kaupunginkanslia
Vantaan kaupungin paino 0/2010

Vantaa

Vantaan kaupunki
Nuorisopalvelut
Kielotie 20 C, 01300 Vantaa
Puhelin 09 83911
www.vantaa.fi/nuorisopalvelut